

Det bedste OL i nyere tid? Dansk konkurrenceevne i tilbagegang

Team Danmark og Danmarks Idræts-Forbund godkendte den danske indsats i Beijing som følge af opfyldelsen af den officielle danske målsætning for legene. Syv medaljer blev hentet hjem til nationen. Men, hvor stor en succes er der reelt tale om? Hvilket niveau ligger Danmark på i forhold til andre lande, og hvad kan vi forvente i fremtiden? Alt peger på, at resultaterne fra Beijing bekræfter tendensen til vigende dansk sportslig konkurrenceevne.

Af Senioranalytiker Rasmus K. Storm, Idrættens Analyseinstitut og Professor Klaus Nielsen, Birkbeck – University of London

Et godkendt resultat?

Den danske indsats ved OL i Beijing vurderes af Team Danmark (TD) som en af de bedste i nyere tid. Det samlede antal medaljer blev en enkelt mindre end ved sidste OL, men i 10 ud af de 13 OL, der er afviklet siden 1948 har Danmark vundet færre medaljer end i Beijing, så det er ikke urimeligt, at TD slår sig for brystet. OL levede til punkt og prikke op til målsætningen. Med to guld, to sølv- og tre bronzemedaljer, i alt syv af slagsen i seks idrætsgrene, endte den samlede medaljehøst præcis på det antal, som TD og Danmarks Idræts-Forbund (DIF) havde sat op for legene. Antallet rammer også helt nøjagtigt den statistiske forudsigelse, som det internationale revisions- og konsulentfirma PriceWaterHouseCoopers (PWC) havde lavet inden OL gik i gang. På baggrund af et større statistisk modelleringsarbejde kom PWC frem til, at når der tages hensyn til tidligere OL-resultater, udviklingen i bruttonationalproduktet (BNP) og befolkningsunderlag, værtsskab mv., så ville Danmark ende som nr. 32 i nationskonkurrencen med ialt 7 medaljer.

Det ville være naturligt, om resultaterne er blevet ledsaget af et lettelsens suk i TD og DIF. Resultaterne ved VM i OL-disciplinerne i 2005-2007 var ringere end resultaterne ved OL i Athen. På den baggrund kunne man kun have forventet fem medaljer i Beijing. Resultaterne i årene mellem de to seneste OL tyder også på, at danske eliteidræts top er blevet stadigt smallere. Dette kan måles gennem en opgørelse af top 8-point (1. plads 8 point, 2. plads 7 point, ... 8. plads 1 point). Her er tilbagegangen åbenbar. Mens Danmarks top-8 pointsum ved OL i 1996, 2000 og 2004 var henholdsvis 108, 92 og 99, var antallet af top 8-point ved VM i OL-disciplinerne markant lavere i 2006 (85) og især i 2007 (71).

Dette er ensbetydende, at der var færre danskere med blandt de allerbedste, og det indebærer, at nogle få skader, uheld og marginaler til ugunst for de få danske medaljekandidater kan medføre, at det går helt galt i henseende til samlet medaljehøst. Derudover viser resultaterne i de fleste af de idrætsgrene, hvor Danmark traditionelt har hentet hovedparten af sine OL-medaljer, en nedadgående tendens. Dette er særlig tydeligt i badminton og sejlsport. Toppen er med andre ord blevet smallere, og de idrætsgrene, der normalt leverer topresultater, kan man ikke længere regne med.

Generel tilbagegang

Resultaterne ved OL i Beijing var bedre end VM resultaterne i 2005-2007. Det gælder både mht. medaljehøsten (7 i stedet for 5) og mht. top-8 point. Danmarks top-8 pointsum var 87 ved OL i Beijing, hvilket er klart bedre end i 2007, men det er lavere end ved alle de tre foregående OL, hvilket bekræfter tendensen til langsigtet tilbagegang. Det samme gør det samlede antal danske OL-deltagere. Eftersom man nu i alle idrætsgrene nu skal kvalificere sig til OL, er udviklingen i antal

deltagere en pålidelig målestok for udviklingen i dansk eliteidræts konkurrenceevne, og samlet antal danske OL-deltagere var denne gang klart mindre end ved de tre foregående OL (1996: 126, 2000: 97, 2004: 90, 2008: 84), og tendensen er klart for nedadgående.

Der er heller ikke meget, der tyder på, at tilbagegangen for de traditionelle paradeidrætsgrene er standset, i hvert fald ikke hvad angår badminton og sejlsport. Badmintonspillerne opnåede en 4. plads og to kvartfinalepladser ved OL i Beijing, og selv om en semifinalplads faktisk var bedre end seedningen, er det klart svagere end tidligere og helt i overensstemmelse med det danske resultatniveau ved de seneste VM og de seneste års Super Series-turneringer og ranglisteplaceringer.

Det blev i Beijing til en aldeles uventet guldmedalje i sejlsport, men derudover blev det kun til placeringer som nr. 6, 19, 23 og 24, og Danmark kunne på trods af ret lempelige kriterier kun kvalificere sig i 5 bådtyper, hvilket hverken er værre eller bedre end man kunne forvente ud fra den klare tilbagegang i dansk sejlsports internationale niveau, som udviklingen i resultaterne de senere år viser.

Rosport og håndbold er de eneste to paradeidrætsgrene, hvor Danmark har fastholdt niveauet i dette årti i forhold til 1990'erne. Med en guld- og en bronzemedalje samt en 7. og 10. plads levede rosporten helt op til de senere års resultater. Derimod skuffede håndboldherrene, men her er der for alvor tæt ræs. Hverken de danske Europamestre eller de tyske verdensmestre endte blandt de seks bedste ved OL. Frankrig er aktuelt i top, men pladsen er ikke sikker. Dansk håndbold står meget stærkt, og vil komme igen. Sommerens resultater ved U/20-EM for mænd og U/20-VM for kvinder, hvor Danmark vandt henholdsvis guld og sølv, viser, at fødelinien fortsat har topkvalitet.

Cykelsport samt kano og kajak er de to sidste af de seks idrætsgrene, som traditionelt har stået for langt hovedparten af Danmarks OL-medaljer. I begge tilfælde var resultaterne i Beijing bedre end man skulle forvente på baggrund af resultaterne i det sidste tiår. Dansk banecykling har været i dyb krise men har på det allersneste oplevet en markant renæssance, og resultaterne er nu på niveau med fortidens bedrifter. Cykelsporten var faktisk, efterfulgt af roning, den idrætsgren, hvor de danske deltagere scorede flest top 8-point i Beijing (cykling: 17, roning: 16).

Der har på det seneste været længe mellem finalepladser til danske kano- og kajakroere ved OL og de årlige VM i OL-disciplinerne, og bortset fra en enkelt bronzemedalje har der ikke været danskere i nærheden af medaljer siden 1992. På trods af deres sejr ved EM i forsommeren var det meget overraskende, at toerkajakken kunne vinde sølv på 1000 m i Beijing og derudover også opnå en 5. plads på 500 m. Fundamentet er her mere spinkelt end i cykelsporten, men noget tyder på, at også kano- og kajakporten er på vej tilbage til noget, der nærmer sig fortidens niveau.

Blandt de øvrige idrætsgrene var det svømmerne, der stod for de mest opmuntrende resultater. Det blev til en bronzemedalje og en 5. plads samt otte placeringer som nr. 9-16. Det var klart bedre, end man kunne forvente på baggrund af resultaterne de senere år. Det er også klart bedre end de danske placeringer på listen over årsbedste i 2008 før OL.

Hvis alle havde levet op til deres årsbedste, ville Danmark have fået ialt syv placeringer som nr. 9-16 men ingen finalepladser og dermed heller ingen medalje. Lotte Friis havde eksempelvis i 800 m crawl kun verdens 14. bedste tid i år, og hendes bronzemedalje fremhæves af TD med rette som den største positive danske overraskelse ved OL. Resultaterne viser også, at selv om danske medaljer for

det meste vindes i mere snævre idrætsgrene og ikke i de mest prestigefulde discipliner, kan Danmark også med den rette satsning vinde OL-medaljer i nogle af de største og mest udbredte idrætsgrene.

I andre idrætsgrene gik det mindre godt. Atletikken er OLs allermest prestigefulde idrætsgren, og her var de tre danske deltagere unægteligt langt fra en finaleplads. To af deltagerne var udtaget på trods af svage resultater i 2008.

Danske skytter har med mellemrum leveret OL-medaljer og andre topplaceringer ved OL og VM, men her var resultaterne ringere end nogensinde tidligere. Kun en enkelt skytte kvalificerede sig, og han blev nr. 25. Bryderen Mads O. Madsen kunne ikke leve op til sine VM-resultater fra de seneste år (medaljer i både 2005, 2006 og 2007). At han tabte til klassens russiske deltager i turneringens første kamp er dog på ingen måde uventet, omend nederlagets størrelse og karakter var en skuffelse. Det samme var Michael Mazes nederlag i 1. runde i bordtennis, men det var mest som følge af, at han fik den helt optimale lodtrækning, der lagde vejen til semifinalen åben for ham uden kinesiske modstandere.

Bedre end frygtet

Alt i alt gik det dog slet ikke så galt, som man kunne have frygtet på baggrund af de senere års resultater. Der var skuffelser, og i de fleste idrætsgrene levede indsatsen helt op, eller ned om man vil, til den svækkede danske konkurrenceevne, men rosporten fastholdt niveauet, og cykelrytterne, kajakroerne, svømmerne og vel også dressurholdet klarede sig bedre end ventet, og tilsammen endte det med en medaljehøst og nogle resultater, der formentlig vil kunne bekræfte dansk eliteidræts organisationer samt politikerne og den brede offentlighed i, at det jo egentlig går meget godt, og at der næppe er grund til markante ændringer.

Det gik altså bedre end frygtet, men alligevel måske lidt ringere end man kunne forvente. Det er i hvert fald tilfældet, hvis man sammenligner med de danske resultater ved det seneste VM forud for OL i Beijing, hvor Danmark opnåede særdeles gode resultater ved bl.a. VM 2008 i banecykling og finnjolle og fik ialt ni medaljer. Dertil kommer andre toppers resultater i 2008 i bl.a. badminton (Tine Rasmussen), håndbold (EM-guld) og kano og kajak (to EM-guld). På denne baggrund kunne man have forventet bedre OL-resultater, men tilfældigheder og skader spillede ind. Noget tyder endvidere på, at flere danskere toppede for tidligt.

Høj grad af stabilitet

Det mest bemærkelsesværdige ved de danske OL-resultater er, at de er så stabile. Medaljehøsten er næsten uforandret over tid. Fra og med OL i 1952 har Danmark vundet henholdsvis 6, 4, 6, 6, 8, 1, 3, 4, 6, 6, 6, 8 og 7 medaljer ved OL. Danmark har altså ved alle efterkrigstiden OL vundet i alt 6-8 medaljer med undtagelse af OL i 1948, hvor hverken Sovjetunionen, Tyskland eller Japan deltog, OL i 1956 i Melbourne, hvor kun få danskere deltog, samt OL 1972-1980, hvor TD endnu ikke fandtes, og hvor konkurrencevilkårene var klart ugunstige for dansk elietidræt. Andre landes resultater har varieret betydeligt mere over tid, end det har været tilfældet for Danmark. Det fremgår bl.a. af Tabel 1 nedenfor, der omfatter en række sammenlignelige lande og viser medaljehøstens procentvise afvigelse fra gennemsnittet i hele perioden 1952-2008, idet dog resultaterne fra OL i 1980 og 1984 er udeladt, idet boykotten af disse to OL medførte resultater, der er i denne sammenhæng må anses for upålidelige.

Nation	Procent
Danmark	27 %
Belgien	40 %
Schweiz	43 %
Østrig	47 %
Sverige	51 %
Norge	53 %
Holland	54 %
Finland	58 %

Tabel 1: Variation i forhold til medaljegennemsnit ved OL 1952-1976 samt 1988-2004

Danmark er det land, der helt entydigt har haft de mest stabile resultater. Til sammenligning kan anføres Sveriges og Norges samlede antal medaljer ved de 13 OL, som undersøgelsen omfatter:

- **Sverige:** 35, 19, 6, 8, 4, 16, 5, 11, 12, 8, 12, 7, 5
- **Norge:** 5, 3, 1, 0, 2, 4, 2, 5, 7, 7, 10, 6, 10

I tabellen er Danmark sammenlignet med andre små lande. Man kan også sammenligne med variationen i forholdet til medaljegennemsnittet for andre lande, der har været med ved OL hele perioden siden 1952 uden territoriale ændringer (dvs. undtaget Tyskland samt det tidligere Sovjetunionen og det tidligere Jugoslavien). Det er ikke helt rimeligt at foretage en sådan sammenligning med de store lande, da små lande i sagens natur naturligt oplever større procentvise udsving i medaljehøsten end store lande. Det er derfor påfaldende, at USA er det eneste land, hvor medaljehøsten over tid varierer mindre i forhold til gennemsnittet (13 %), end det er tilfældet for Danmark. Tallene for Japan er på niveau med Danmark, mens alle andre lande har oplevet større variation.

Hvad der er årsagen til denne enestående stabilitet, kan man diskutere. Det er ikke, fordi der ikke i Danmark er sket ændringer over tid i elietidrætsstøtten, prioriteringen og organiseringen. Det er der i høj grad. Kaninens indsigt i Alice i Eventyrland er også i denne henseende værdifuld: hvis man vil befinde sig samme sted, må man løbe, fordi alt andet også ændrer sig. Det bemærkelsesværdige er, at dansk eliteidræt er løbet og har forandret over tid i netop samme takt som omgivelserne og derfor næsten hele tiden er blevet helt samme sted i forhold til omgivelserne i modsætning til andre lande, der har oplevet langt større udsving i resultaterne.

Hvad skal der til?

Hvad skal der så til for at fastholde medaljehøsten fremover? I den forbindelse er det afgørende, at der som nævnt kan identificeres en langsigtet nedgangstendens målt ved top 8-pointsum, antal kvalificerede OL-deltager og resultatudviklingen i de danske paradeidrætsgrene. Medmindre der sker større ændringer, kan det næppe undgås, at denne langsigtede tendens vil få negative effekter på medaljehøsten ved kommende OL i London.

Man kan betvivle, om de syv medaljer giver et retvisende billede af dansk eliteidræts konkurrenceevne. Der er meget, der tyder på, at det internationale sportslige konkurrencekapløb er ved at indhente de danske eliteudøvere.

Konkurrencen i international eliteidræt skærpes markant i disse år. Hvis dansk eliteidræt vil fastholde eller forbedre konkurrenceevnen, må indsatsen målrettes organisatorisk, og der må tilføres området flere penge. Ser man på Kina og Storbritannien, der er de to nationer, der ved OL i Beijing opnåede størst fremgang, er det helt oplagt, at fremgangen er skabt gennem en årelang oprustning såvel organisatorisk som i form af økonomiske ressourcer. Det samme gælder lande som Australien, der er det større land, der klarer sig klart bedst i forhold til økonomisk niveau og befolkning.

Flere midler? Og hvorfra?

Dette peger på en klar løsning i forhold til den hjemlige situation, som Team Danmark allerede nu er i gang med at pege på: "send flere penge". Logikken bag budskabet er, at uden større offentlige tilskud kan vi skyde en hvid pil efter medaljer i fremtiden. Det er indlysende, at en styrkelse af den danske konkurrenceevne må indbefatte flere midler. Det slår såvel den svenske, norske og tyske eliteidrætsverden også til lyd for i deres respektive hjemlande her oven på OL. Men det er dermed ikke givet, at pengene rent faktisk kommer.

Det er heller ikke givet, at pengene i fald de kommer alene skal komme fra det offentlige – også selv om det forudsættes, at det er den erklærede politiske vilje, at danske atleter skal ofte og højt på podierne. I debatten glemmes det faktum, at verdens førende nation resultatmæssigt, USA, har præsteret en medaljehøst, der i det store hele er finansieret af private midler. De direkte statslige tilskud til elitesport summer op til nul dollar. Der tilføres ganske vist penge indirekte via uddannelsessystemet, der er rygraden i det amerikanske sportssystem. Men amerikanerne skaber altså medaljer for private midler i langt større udstrækning end andre nationer. Da Team Danmark blev skabt med eliteloven i 1984 blev det gjort for at dæmme op for de utilsigtede konsekvenser, som overdreven eliteorientering og kommercialisering kunne have. Siden er der kommet mere fokus på resultater, omend den sociale og samfundsmæssige forsvarlighed stadig er en hjørnesteen. Skal dette fastholdes, indbefatter det utvivlsomt betydelige offentlige midler, men snakken om flere midler til skabelse af resultater bør også indeholde tanker om, hvordan andre kilder end det offentlige kan involveres, og i den forbindelse bør der hentes inspiration fra andre lande, der har oplevet resultatmæssig succes ved de seneste OL. Bl.a derfor er en nærmere analyse af resultaterne i Beijing set i forhold til de foregående OL af interesse.

Ved OL i Beijing var det som nævnt først og fremmest Kina og Storbritannien, der gik frem. I begge tilfælde var fremgangen ventet, men den var langt mere udtalt, end man havde regnet med. I Kina havde man håbet og vel også forventet at vinde flere guldmedaljer end USA, men at det skulle ende med 15 flere end USA, var der næppe ret mange, der havde turdet håbe. I Storbritannien blev OL i Beijing set som mellempunkt frem mod OL i 2012, hvor ambitionen er at blive fjerde bedste nation. Det blev anset for et meget ambitiøst mål, og ingen havde vel forventet at komme i nærheden af det endsige at opnå det allerede denne gang, som det faktisk skete. Tabel 2 nedenfor viser antal guld-, sølv- og bronzemedaljer ved de fire seneste OL samt medaljehøsten omregnet til medaljepoint (guldmedalje: 3 point, sølvmedalje: 2 point, bronzemedalje: 1 point) for hvert OL.

	1996			2000			2004			2008			1996	2000	2004	2008
	G	S	B	G	S	B	G	S	B	G	S	B	Mpt	Mpt	Mpt	Mpt
Kina	16	22	12	28	16	15	32	17	14	51	21	28	104 (4)	131 (3)	144 (3)	223 (1)
USA	44	32	25	37	24	31	36	39	27	36	38	36	221 (1)	190 (1)	213 (1)	220 (2)
Rusland	26	21	16	32	28	28	27	27	38	23	21	28	136 (2)	180 (2)	173 (2)	139 (3)
Storbritannien	1	8	6	11	10	7	9	9	12	19	13	15	25 (19)	60 (9)	57 (10)	98 (4)
Australien	9	9	23	16	25	17	17	16	16	14	15	17	68 (7)	115 (4)	99 (4)	89 (5)
Tyskland	20	18	27	13	17	26	13	16	12	16	10	15	123 (3)	99 (5)	91 (5)	83 (6)
Frankrig	15	7	15	13	14	11	11	9	13	7	16	17	74 (5)	78 (6)	64 (7)	70 (7)
Sydkorea	7	15	5	8	10	10	9	12	9	13	10	8	56 (8)	54 (11)	60 (9)	67 (8)
Italien	13	10	12	13	8	13	10	11	11	8	10	10	71 (6)	68 (7)	62 (8)	54 (9)
Japan	3	6	5	5	8	5	16	9	12	9	6	10	26 (18)	36 (15)	78 (6)	49 (10)
Ukraine	9	2	12	3	10	10	9	5	9	7	5	15	43 (10)	39 (13)	46 (12)	46 (11)
Cuba	9	8	8	11	11	7	9	7	11	2	11	11	51 (9)	62 (8)	52 (11)	39 (12)
Spanien	5	6	6	3	3	5	3	11	5	5	10	3	33 (15)	20 (23)	36 (16)	38 (13)
Holland	4	5	10	12	9	4	4	9	9	7	5	4	32 (16)	58 (10)	39 (14)	35 (14)
Canada	3	11	8	3	3	8	3	6	3	3	9	6	39 (11)	23 (21)	24 (19)	33 (15)
Hviderusland	1	6	8	3	3	11	2	6	7	4	5	10	23 (21)	26 (19)	25 (18)	32 (16)
Kenya	1	4	3	2	3	2	1	4	2	5	5	4	14 (29)	14 (29)	13 (30)	29 (17)
Jamaica	1	3	2	0	4	3	2	1	2	6	3	2	11 (34)	11 (31)	10 (38)	26 (18)
Brasilien	3	3	9	0	6	6	5	2	3	3	4	8	24 (20)	18 (24)	22 (20)	25 (19)
Polen	7	5	5	6	5	3	3	2	5	3	6	1	36 (13)	31 (16)	18 (22)	22 (20)
Ungarn	7	4	10	8	6	3	8	6	3	3	5	2	39 (11)	39 (13)	39 (14)	21 (21)
Norge	2	2	3	4	3	3	5	0	1	3	5	2	13 (31)	21 (22)	16 (25)	21 (21)
Kasakhstan	3	4	4	3	4	0	1	4	3	2	4	7	21 (23)	17 (25)	14 (28)	21 (21)
Rumænien	4	7	9	11	6	8	8	5	6	4	1	3	35 (14)	53 (12)	40 (13)	17 (24)
Ethiopien	2	0	1	4	1	3	2	3	2	4	1	2	7 (39)	17 (25)	14 (28)	16 (25)
New Zealand	3	2	1	1	0	3	3	2	0	3	1	5	14 (29)	6 (45)	13 (30)	16 (25)
Tjekkiet	4	3	4	2	3	3	1	3	4	3	3	0	22 (22)	15 (28)	13 (30)	15 (27)
Slovakiet	1	1	1	1	3	1	2	2	2	3	2	1	6 (43)	10 (34)	12 (33)	14 (28)
Tyrkiet	4	1	1	3	0	2	3	3	4	1	4	3	15 (27)	11 (31)	19 (21)	14 (28)
Danmark	4	1	1	2	3	1	2	0	6	2	2	3	15 (27)	13 (30)	12 (33)	13 (30)
Schweiz	4	3	0	1	6	2	1	1	3	2	0	4	18 (25)	17 (25)	8 (44)	10 (34)
Thailand	1	0	1	1	0	2	3	1	4	2	0	4	4 (48)	5 (54)	15 (26)	10 (34)
Sverige	2	4	2	4	5	3	4	2	1	0	4	1	16 (26)	25 (20)	17 (23)	9 (39)
Bulgarien	3	5	7	3	6	2	2	1	9	1	1	3	28 (17)	29 (17)	17 (23)	8 (42)
Finland	1	2	1	2	1	1	0	2	0	1	1	2	10 (36)	9 (37)	4 (57)	7 (44)
Grækenland	4	4	0	4	6	3	6	6	4	0	2	2	20 (24)	27 (18)	34 (17)	6 (48)
Belgien	2	2	2	0	2	3	1	0	2	1	1	0	12 (32)	7 (41)	5 (54)	5 (51)
Østrig	0	1	2	2	1	0	2	4	1	0	1	2	4 (48)	8 (39)	15 (26)	4 (57)

Tabel 2: Guld-, sølv- og bronzemedaljer ved de fire seneste OL samt medaljehøsten omregnet til medaljepoint (guldmedalje: 3 point, sølvmedalje: 2 point, bronzemedalje: 1 point) for hvert OL

Medaljepoint er en bedre målestok for konkurrenceevnen end andre mål såsom antal guldmedaljer, samlet antal medaljer og den meget anvendte nationsrangering ud fra først antal medaljer, dernæst sølv- og sidst bronzemedaljer for nationer, der har lige mange guldmedaljer. I tabellen er i parentes angivet landenes rangering målt ud fra medaljepoint. Tabellen omfatter alle lande, der i et af de fire OL er blevet placeret blandt de 30 bedste nationer ud fra denne målestok samt to yderligere lande, som på grund af størrelse, nærhed og organisering har særlig interesse i en dansk sammenhæng (Finland og Belgien).

Tabellen viser, at Kinas medaljepointsum er steget fra 144 til 223 svarende til en stigning på 41 procent. Storbritanniens fremgang var endnu mere markant, fra 57 til 98 (72 procent). Storbritannien blev nr. 4 i følge den gængse nationsrangering efter endog at have ligget nr. 3 indtil OLs allersidste konkurrencedage. Landet blev 4. bedste nation målt ved medaljepoint, hvilket ikke mindst er bemærkelsesværdigt i lyset af, at de i 1996 kun var 19. bedste og i 2004 kun 10. bedste nation ud fra denne målestok. Storbritanniens markante fremgang skyldes primært, at var totalt dominerende i banecykling og klart bedste nation i sejlsport og roning. I banecykling var briterne næsten ligeså dominerende som kineserne var det i bordtennis. Her er det ikke til at overse, at pengene har betydning. Britisk banecykling har tre gange så mange midler til rådighed som deres mest fremstående konkurrenter i Frankrig og Australien, og denne forskel kan ses på alt fra materiel og testudstyr til talentudvikling og psykologisk bistand.

Kina i massiv fremgang

For Kinas vedkommende er fremgangen bredt baseret. De ryddede bordet i bordtennis, hvor kineserne vandt alle de kampe, de deltog i, og var næsten lige så totalt dominerende i gymnastik, udspring og vægtløftning, mens det vel var en skuffelse, at de kun vandt 3 af 5 guldmedaljer i badminton. De har problemer med at slå igennem i boldspil. I atletik var der ingen til at tage over efter den skadede hækkeløber Liu Xiang, og også i svømning var medaljehøsten beskednen, men Kina er nu begyndt at kunne klare sig i toppen i andre end de idrætsgremne, som de traditionelt har domineret.

Det gælder bl.a. beachvolley, boksning, bueskydning, tennis og også roning, selv om man ud fra resultaterne ved de seneste VM havde forventet en klart bedre indsats af de kinesiske roere. På trods af sådanne tilbageslag og problemerne med at avancerede i boldspil og atletik er der næppe tvivl om, at den kinesiske fremgang er så solidt forankret i det tæt forgrenede system af sportsskoler og så velforsynet med midler og opbakket af det politiske system, at det er svært at forestille sig andet, end at fremgangen fortsætter, og at Kina vil blive placeret øverst i nationsrangeringen i mange OL fremover uanset, hvilken målestok der anvendes.

USA topper stadig

USA vandt i Beijing fortsat flere medaljer end Kina (110 mod 100). USAs niveau målt ved medaljepoint var faktisk højere end de to forrige OL og helt på niveau med landets resultater på hjemmebane i Atlanta for 12 år siden. Dette skete på trods af, at de amerikanske sprintere, der ofte står for en betragtelig del af USAs medaljehøst, stod i skyggen af løberne fra Jamaica og havde et skidt OL. Bortset fra de mange medaljer til Michael Phelps var der heller ikke i svømmebassinet tale om den normale amerikanske dominans, og i bokseringen blev det kun til en enkelt bronzemedalje. Alligevel havde USA samlet fremgang som følge af bl.a. en stærk indsats i skydning, nye styrkepositioner i fægtning og en større spredning af medaljehøsten end tidligere.

Tabel 3 nedenfor viser top 8-point ved de fire seneste OL. Af tabellen fremgår det, at USA fortsat er klart bedste nation ud fra denne målestok, og pointsummen er steget både ved dette og det forrige OL. USA kan altså ikke blot fortsat klare sig, men går endog frem på trods af en svagt organiseret elitesportsmodel, der tenderer til koncentration af midler på enkelte holdidrætsgrene samt nogle få andre individuelle professionelle idrætsgrene og enkelte idrætsgrene, der dyrkes på college.

	1996	2000	2004	2008
USA	985 (1)	1001 (1)	1032 (1)	1073 (1)
Kina	573 (4)	580 (5)	672 (3)	967 (2)
Rusland	729 (3)	866 (2)	867 (2)	806 (3)
Australien	440 (6)	623 (4)	553 (5)	514 (4)
Tyskland	765 (2)	721 (3)	624 (4)	499 (5)
Storbritannien	200 (17)	337 (8)	385 (8)	498 (6)
Frankrig	444 (5)	502 (6)	420 (6)	475 (7)
Italien	386 (7)	401 (7)	353 (9)	359 (8)
Japan	209 (15)	236 (14)	387 (7)	330 (9)
Sydkorea	285 (9)	300 (11)	326 (10)	289 (10)
Ukraine	294 (8)	318 (9)	318 (11)	276 (11)
Cuba	256 (10)	310 (10)	245 (13)	261 (12)
Canada	235 (11)	222 (17)	225 (17)	253 (13)
Spanien	211 (14)	208 (19)	284 (12)	246 (14)
Polen	229 (13)	223 (16)	184 (20)	215 (15)
Holland	208 (16)	275 (13)	230 (14)	211 (16)
Hviderusland	199 (18)	234 (15)	192 (19)	206 (17)
Brasilien	140 (21)	122 (22)	135 (22)	178 (18)
Ungarn	232 (12)	212 (18)	228 (16)	161 (19)
Kasakhstan	102 (26)	116 (24)	119 (25)	158 (20)
Rumænien	186 (19)	280 (12)	224 (18)	149 (21)
Kenya	76 (30)	115 (25)	70 (32)	143 (22)
Jamaica	69 (?)	73 (?)	79 (29)	124 (23)
New Zealand	76 (30)	63 (39)	96 (28)	123 (24)
Sverige	138 (22)	145 (20)	127 (23)	106 (25)
Norge	83 (29)	80 (31)	68 (33)	94 (26)
Tjekkiet	106 (25)	101 (27)	121 (24)	90 (27)
Danmark	108 (24)	92 (28)	98 (26)	87 (28)
Schweiz	76 (30)	115 (25)	70 (32)	85 (29)

Østrig	51 (?)	59 (?)	63 (39)	77 (30)
Bulgarien	176 (20)	121 (23)	140 (21)	62 (37)
Grækenland	116 (23)	142 (21)	230 (14)	44 (50)
Finland	45 (?)	48 (47)	21 (66)	51 (45)

Tabel 3: Top 8-point ved de fire seneste OL

Top 8-tabellen underbygger indtrykket af Kinas markante fremgang. Det gælder også men i noget mindre omfang for Storbritanniens fremgang, hvilket er udtryk for, at Storbritannien har forøget antallet af medaljer, men at fremgangen ikke i samme grad er slået igennem i form af finalepladser og andre topplaceringer uden for medaljeplaceringerne.

Eftersom antallet af discipliner på OL-programmet denne gang kun blev forøget med en enkelt disciplin, er samlet antal medaljepoint og top 8-point næsten helt det samme som i 2004, og Kinas og Storbritanniens fremgang må altså logisk gå ud over andre nationer. Det fremgår tabellerne, at det først og fremmest er Rusland, Australien, Tyskland og Japan, der er gået tilbage. Også Ungarn, Rumænien og Bulgarien er gået væsentligt tilbage både målt i medaljepoint og top 8-point. Der er i de fleste tilfælde tale om nationer, der har styrkepositioner i nogle af de idrætsgrene, hvor Kina er gået frem. Det gælder især for Rusland og de øvrige østeuropæiske lande.

Rusland er nr. 3

Rusland er fortsat klart den 3. bedste nation, især målt ved top 8-point, men Rusland er nu kun bedste nation i brydning, tennis og synkronsvømning, og i flere idrætsgrene er landets traditionelle dominans nu en saga blot. Det gælder f.eks. redskabsgymnastik og vægtløftning, hvor det i Beijing ikke blev til en eneste guldmedalje. Til gengæld er medaljetagerne i mændenes brydekurrencer nu næsten udelukkende fra det tidligere Sovjetunionen. Over halvdelen (56 %) af medaljevinderne i græsk-romersk brydning kommer fra de lande, der tidligere indgik i Sovjetunionen. I fribrydning er det over to tredjedele (68 %).

Både i henseende til medaljepoint og især top-8 point er fire lande næsten på samme niveau efter de tre store (Kina, USA og Rusland). Udover Storbritannien er det Australien, Tyskland og Frankrig. Både Australien og Tyskland gik tilbage, men tilbagegangen var klart mest markant for Tyskland og især målt ved top 8-point, der faldt fra 624 til 499, svarende til en reduktion på 20 %. Australien fortsætter tendensen til tilbagegang set i forhold til OL på hjemmebane i Sydney, men niveauet er fortsat bemærkelsesværdigt højt set i forhold til landets befolkningstal og BNP, og 4. pladsen på top 8-listen er udtryk for, at Australien er med i toppen over en bred front af idrætsgrene. Australiske medier drillede briterne med, at de kun kan vinde inden for idrætsgrene, hvor man sidder ned, og selv om det ikke er helt rigtigt, er det korrekt, at Australien vinder medaljer over et meget bredt spektrum af idrætsgrene og langt fra kun, hvor man sidder ned. Tyskland er derimod gået støt tilbage i hele perioden siden 1992, og tilbagegangen fortsatte i Beijing. Landet vinder nu markant færre medaljer, end Vesttyskland gjorde før genforeningen af Vest- og Østtyskland.

Sverige i krise

Norge blev ligesom i Athen bedste nordiske nation i nationsrangeringen, og i Beijing blev den bedste nordiske nation målt i medaljepoint og fik næsten lige så mange top 8-point som Sverige. Efter resultaterne at dømme er den norske model entydigt den mest succesfulde i Norden. Sverige havde en skidt OL med kun fem medaljer, heraf ingen af guld, og den markante nedgang i top 8-point ved de seneste OL illustrerer, at den svenske elitesportsmodel er i krise. Højt profilerede

atletikfolks medaljehøst ved internationale mesterskaber i 2000-tallet har tendenderet til at skygge for denne indsigt. Sveriges internationale niveau er på retur i fleste idrætsgrene, ikke mindst i tidligere paradeidrætsgrene som brydning og kano- og kajakroning med den meget markante deroute inden for bordtennis og tennis som de mest ekstreme tilfælde. Finland klarede sig bedre i Beijing end ved det foreliggende OL, men i forhold til tidligere storhedstider er landets niveau nu unægteligt meget beskedent. Finlands vinder nu kun halvt så mange medaljepoint og top 8-point som Norge og Danmark.

Holland og New Zealand imponerer

Udover Norge og Storbritannien og i mindre omfang Australien er det nok Holland og New Zealand, som det har mest interesse at kigge i kortene, hvis man vil lære af beslægtede lande, der klarer sig godt. Holland holder fortsat et meget højt niveau set i forhold til befolkningstal og økonomisk styrke, og medaljerne falder ikke (kun) i perifere idrætsgrene eller bæres oppe af enkeltindivider, der vinder mange medaljer, som det var tilfældet med to svømmere i Sydney. Holland vandt således to af de 14 holdboldspil ved OL i Beijing.

Der er imidlertid samtidig tale om en langt mere målrettet satsning på et begrænset prioriteret antal idrætsgrene end i Danmark, hvor måltretningen har mere karakter af udskilning af et mindretal af idrætsgrene samt en vis graduering af støtten til de øvrige. New Zealand har færre indbyggere end Danmark, men klarede sig bedre end Danmark i Beijing, især målt i form af top 8-point, hvilket er udtryk for en betydeligt bredere eliteidrætstop. Dette er bl.a. interessant, fordi der i New Zealand er endnu mere entydig fokus på en enkelt holdsport (rugby), end det er tilfældet i Danmark (fodbold), og fordi New Zealand bl.a. klarer sig fremragende i roning, hvilket viser, at det faktisk er muligt for en endnu mindre nation at opnå et højere niveau end Danmark.

Kenya og Jamaica løber fra de andre

Blandt de ikke-europæiske lande var det mest bemærkelsesværdigt, at Kenya og Jamaica klarede sig så godt. De to lande vinder kun medaljer i henholdsvis langdistanceløb og sprint, men sætter sig til gengæld på hovedparten af medaljerne i disse discipliner, der er nogle af OLs mest pretigefulde. Mange har i flere år forventet, at Cubas langvarige og dybe økonomiske krise ville give sig udslag i et vigende resultatniveau, og medaljehøsten var da også mere beskedent end vanligt i Beijing, hvor Cuba ikke vandt en eneste guldmedalje i de to paradeidrætsgrene, boksning og judo. Cuba gik imidlertid frem målt ved top-8 point, så der er ikke tale om nogen entydig tendens. Det er derimod entydigt, at Brasilien i takt med landets kraftige økonomiske vækst klarer sig klart bedre ved OL end tidligere. Der er klar fremgang at spore, især målt ved top 8-point. Brasilien er begyndt at opnå placeringer over en bred front og ikke kun i fodbold, volleyball og enkelte atletikdiscipliner.

Indien er helt væk

Det er bemærkelsesværdigt, at den i befolkningsmæssigt henseende og efterhånden også økonomiske gigant Indien fortsat næsten ikke er på det olympiske landkort. Tre medaljer ved OL i Beijing repræsenterer i og for sig en klar fremgang, eftersom Indien kun vandt en enkelt medalje ved hver af de tre foregående OL, og indiske skytter, bueskytter, badmintonspillere, brydere og bokserer er begyndt at vinde medalje eller nærme sig podiet.

Alligevel er det påfaldende, at en nation, der stormer frem økonomisk og har uanede befolkningsressourcer, og som i år har søsat en ny cricketliga, hvor de bedste spillere (fra hele verden) tjener flere millioner for kun seks ugers indsats, ikke klarer sig bedre ved OL end Irland og Letland.

Det går dog fremad for Indien, hvilket man mildest talt ikke kan sige om Grækenland, der må være et skræmmeeksempel på, hvordan man i henseende til eliteidrætsligt eftermæle ikke bør administrere sin OL-værtsrolle. Næsten alle OL-værtslande oplever ikke kun en resultatmæssig fremgang ved det OL, hvor de er værter, men også ved det umiddelbart foregående OL og især i de efterfølgende OL. Det var eksempelvis meget markant tilfældet med Sydkorea og Spanien, og det gjorde sig også gældende for Australien.

Frem til tildelingen af værtsskabet vandt Sydkorea i gennemsnit 2 medaljer pr. OL, mens Spaniens gennemsnit kun var en enkelt medalje. Efter en mindre fremgang ved det sidste OL før værtsskabet, lykkedes det de to lande at vinde henholdsvis 33 og 22 medaljer ved OL i hjemlandet, og efterfølgende har de næsten holdt niveauet.

Fra og med undet 1992 har Sydkorea i gennemsnit pr. OL vundet 29 medaljer, mens Spanien fra og med 1996 har vundet 16 medaljer i gennemsnit. Det er unægtelig gået anderledes for Grækenland. I perioden 1952-1992 vandt Grækenland i gennemsnit kun en enkelt medalje pr. OL. I 1996 og 2000 steg medaljehøsten markant til ialt henholdsvis 8 og 13 medaljer, og ved OL i Athen vandt Grækenland hele 16 medaljer og var helt oppe på 14. pladsen mht. top 8-point, så det var en bredt baseret fremgang, der ikke kun var baseret på nogle få topnavne.

Blot fire år efter er det hele forsvundet som dug for solen. Det blev kun til fire græske medaljer i Beijing, og Grækenlands top 8-pointsum var kun halvt så stor som den danske.

Rasmus Storm og Klaus Nielsen har gennem de seneste år forsket i dansk og international eliteidræt, herunder udviklingen i de internationale styrkeforhold. Senest har de i samarbejde vurderet den danske konkurrenceevne i forbindelse med en større evaluering af Team Danmarks støttekoncept.

Rasmus K. Storm: rasmus.storm@idan.dk

Klaus Nielsen: k.nielsen@mbs.bbk.ac.uk